Desvelirea monumentului Regelui Ferdinand I, la Chișinău

Chișinău, 5 Februarie

Poporul român dintre Prut și Nistru a săvârșit eri, la Chișinău, actul unei cuvenite și pioase recunoștințe. In inima sfântului pământ al Basarabiei noastre, a fost ales locul pentru eternizarea amintirii Regelui Ferdinand I, sub a cărui glorioasă domnie s'a înfăptuit întregirea neamului.

Chișinău a fost plin de animație și în strălucită sărbătoare. Solemnitatea a fost favorizată de un timp frumos și la ea au luat parte, din tot sufletul, zeci de mii de români.

Ridicat în mijlocul pieții de pe bulevardul Alexandru cel Bun, în dreptul Catedralei, monumentul Regelui Ferdinand I Intregitorul se află pe același drum, la o mică distanță de statua lui Stefan cel Mare.

Chipurile de bronz, de pe aceeași cale dreaptă, fac legătura între secole. Statuia Voevodului preamărește trecutul românesc din această parte a Moldovei; monumentul primului Rege al tuturor Românilor slăvește opera pe care Domnitorul a realizat-o, o Românie mare și eternă.

Covoare, flori și o profunziune de flamuri tricolore împodobesc piața și bulevardul.

In tribunele ce-l înconjoară sunt grupați foștii deputați ai Sfatului Țării, reprezentanții poporului basarabean de acum două decenii, care călăuziți numai de iubirea de Patrie ne-au redat un ținut frumos și întins, ținutul strămoșesc al Basarabiei.

Amintirile se concentrează în jurul personalității puternice a Regelui Ferdinand. Ne ajută înseși inscripțiile de pe soclul de piatră al monumentului. Citim actul Unirii prin care Basarabia se reîntoarce la sânul României de unde fusese ruptă printr'un act de nedreptate istorică.

Incunoștiințați de primul ministru de atunci de proclamarea Unirii, Regele Ferdinand a adresat președintelui Sfatului Țării următoarea telegramă:

„Cu adâncă emoție și cu inima plină de bucurie, am primit știrea despre importantul act ce s'a săvârșit la Chișinău.

Sentimentul național ce se deșteptase atât de puternic în timpurile din urmă în inimile Moldovenilor de dincolo de Prut a primit prin votul înălțător al Sfatului Țării o solemnă afirmare.

Un vis frumos s'a înfăptuit. Din suflet mulțumesc bunului Dumnezeu, că mi-a dat, în zilele de restriște, ca o dulce mângâere, să văd, după o sută de ani, pe frații basarabeni revenind iarăși la Patria-Mamă.

Aduc prinosul meu de mulțumire dv. și Sfatului Țării, ale cărui patriotice sforțări au fost încoronate de succes.

In aceste momente solemne și înălțătoare pentru Patrie, de azi înainte comună, vă trimet la toți cetățenii din nou români de peste Prut regescul meu salut, înconjurându-vă cu aceeași inimoasă și caldă iubire părintească.

FERDINAND"

I-a fost dat Regelui Ferdinand, care s'a născut la isvoarele limpezi ale Dunării, ca marea operă de Unire să-și aibe începutul prin readucerea la patrimoniul străbun al pământului unde bătrânul fluviu își sfârșește cursul.

PRIMIREA OASPEȚILOR

La ora 8,45 dim. a sosit trenul cu înalții oaspeți din București, fiind întâmpinați în gară de d-nii: Gr. Cazacliu, rezidentul regal al ținutului Nistru Vladimir Cristi, primarul municipiului Chișinău însoțit de d. general Bălăcioiu, ajutor de primar, d. insp. Glod, secretarul general al ținutului, d. lt.-col. Anton Teodorescu, prefectul jud. Lăpușna, precum și de d-nii: general Cornicioiu, comandantul corpului III de armată, general Cristache Popescu, comandantul brigăzii de infanterie, gen. Sion Aurel, comandantul diviziei, general Mitrănescu Florea, precum și reprezentanții autorităților civile și militare.

Fanfara străjerilor a intonat imnul regal

După urările de bun sosit exprimate de primarul Chișinăului, d. Vladimir Cristi, înalții oaspeți și oficialitățile s'au îndreptat spre prefectură, unde li s'a oferit un ceai.

La ora 10,45, P. S. S episcopul Tit Simedrea al Hotinului, înconjurat de un sobor de preoți, a oficiat în Catedrala Mitropolitană un serviciu divin pentru preamărirea memoriei Marelui Rege Ferdinand I și a Reginei Maria, Augusta Sa Soție, fiind prezenți: d. general N. Ciupercă, reprezentantul M. S. Regelui, d. dr. N. Zigre, ministrul cultelor și artelor, reprezentantul guvernului, însoțit de S. S. pr. Nae Popescu, subsecretar de stat la departamentul cultelor și artelor, D. V. Țoni, subsecretar de stat la deparamentul educației naționale, Gr. Cazacliu, rezident regal al ținutului Nistru, P. S. S. arhiereul Efrem, locțiitor de Mitropolit al Basarabiei, P. S. S. Dionisie, episcopul Ismailului, Ștefan Ciobanu, membru al Academiei Române, Sergiu Niță, fost ministru, V. G. Bârcă și prof. Tomescu, foști subsecretari de stat, Georgescu Vrancea, președintele Curții de apel, împreună cu toți magistrații din Chișinău, Gherman Pântea, președintele comitetului pentru ridicarea monumentului, sculptorul O. Han, autorul monumentului, pr. Popescu Prahova, decanul facultății de teologie din Chișinău, prof. Cardaș și Gh. Motaș, chestorul municipiului, etc., etc.

O mulțime imensă a cuprins străzile și piața gării, curtea catedralei și piața pe care s'a înălțat monumentul, predominând țărănimea venită în straele naționale pitorești de sărbătoare.

Fraților basarabeni, în noi înșine, în virtuțile și în vitejia noastră, stă putința de a face ca într'o Românie întregită și liberă, dela Tisa până la Mare, să propășim cu toții, în pace, potrivit destinelor și aspirațiunilor gintei noastre.

Să mulțumim Celui Atotputernic, că în aceste vremuri, de adânci frământări, ne-a încredințat destinele țării Majestății Sale Regelui Carol II, ctitorul și arhitectul României moderne, care, cu o mână fermă și adâncă înțelegere, veghiază la închegarea, întărirea și gloria neamului românesc, și într'un singur glas să strigăm:

Trăiască M. S. Regele Carol II!

Trăiască Marele Voevod de Alba-Iulia, vlăstarul regesc!

Trăiască în veci România Mare! (Urale puternice).

Cuvântarea d-lui dr. Nicolae Zigre, ministrul cultelor și artelor

D. dr. Nicolae Zigre, ministrul cultelor și artelor, a rostit următoarea cuvântare în numele guvernului:

Guvernul Majestăți Sale Regelui, din care am onoare să fac parte, mi-a făctu deosebita cinste de a mă însărcina să-l reprezint și de a lua cuvântul la această măreață serbare, scumpă tuturor românilor, unde se cinstește numele și memoria celui mai leal dintre regi.

Desvelirea monumentului Regelui Ferdinand I — ori unde s'ar face — este întotdeauna un prilej de reculegere și profundă meditare pentru generațiile noastre, pentrucă acest mare rege, pildă vie a unui neam de El întregit, se confundă cu înseși realizările idealului național românesc, cu însăși îndeplinirea visului de veacuri al Românilor de pretutindeni, cari aspirau să se vadă odată adunați la olaltă între granițele naturale ale aceluiași pământ românesc, și sub sceptrul aceluiași Domn cu gând și suflet românesc.

Imprejurările de un dramatism rar, sub care s'a realizat acest ideal, acest vis măreț al tuturor Românilor, fac din regele Ferdinand mai presus de toate unul din cei mai glorioși regi pe cari i-a înregistrat istoria noastră în decursul vremurilor.

CUVINTE REGALE

Vă citez cuvintele regale chiar ale neuitatului întregitor de neam, spre a arăta dramatismul unirii tuturor Românilor:

„Astăzi, când iarăși stăpânim puternic toți munții și toate plaiurile ce în veacurile trecute se bucurau de dreapta și slăvita ocârmuire a marilor Voevozi ai neamului românesc, putem arunca privirile noastre înapoi asupra timpurilor trecute, pe care toarta le rezervase acestei frumoase și bogate țări, ce este ținutul dintre Prut și Nistru...

...Țăria noastră a stat în dreptul nostru, puterea noastră se va arăta în munca ce vom desfășura pentru a da din nou ființă și viață dreptului nostru ce ni-a fost mult timp tăgăduit.

„Țărănimea română dintre Prut și Nistru, atât de blândă și de răbdătoare, nu a așteptat alta de cât dreptatea și lumina pentru suflet, după un veac de cutundare în întuneric...

„Prin multe încercări a trecut scumpa noastră țară, adeseori a fost la marginea prăpastiei, dar prin vitalitatea ei, prin credința ei într'un viitor strălucit, a isbutit întotdeauna a-și lua sborul indicat de soarta sa...

...Ceiace Dumnezeu a legat, uneltirile omenești nu pot desface!..."

Iubitul nostru suveran Carol al II-lea, cu ocazia morții marelui Său părinte, scria într'o revistă franceză din Paris următoarele:

„Printre suverani, Regele Ferdinand I al României va trebui să poarte titlul de FERDINAND CEL LEAL. *Robert de Flers, marele amic al României, i l-a dat cel dintâi, știind cât de bine se potrivea această calificare omului și suveranului.*

Lealitatea de suflet, lealitatea de acțiune!... iată acestea au fost trăsăturile caracteristice ale lui Ferdinand I-iul, rege al tuturor Românilor.

„Blândețea, bunătatea Lui distinsă, precum și pasiunea Sa pentru dreptate, Il angajau continuu.

Suit pe Tron în condițiuni cu totul grele, a avut satisfacția, în timpul unei glorioase domnii de 13 ani, să-și vadă țara mărită, între frontiere mult lărgite, pe care drepturile etnice consfințite în „Principiul Naționalităților" le impuneau".

Iată caracterizarea cea mai competentă a Regelui Ferdinand I Cel Leal a cărui statuie o desvelim azi pe pământul scump al Basarabiei noastre.

Ca un umil fiu al Ardealului, care a pătimit un mileniu sub jug străin, și ai cărui fii au colaborat cu fiii voștri și au luptat împreună în zilele mărețe de desrobire, simt o emoție firească asistând azi la o sărbătoare atât de măreață în frumoasa voastră capitală, sărbătoare în care proslăvim memoria Regelui nostru Leal și întregitor de neam, sărbătoare care onorează generația de azi pentru inițiativa ei de a fi ridicat acest monument și cinstește suferințele de sub jug străin ale părinților voștri

Una dintre nobilele calități ale unui popor este recunoștința. Or, ridicarea acestui măreț monument nu este oare un mare act de recunoștință? Cinste și onoare acelora cari au contribuit cu munca lor, cu obolul lor, cu oboseala lor, la ridicarea acestui monument de recunoștință a actualei generații. Ce poate fi mai nobil și frumos din partea generației noastre, decât întărirea și cimentarea sufletelor generațiilor viitoare față de marii noștri predecesori, ale căror fapte au lăsat urme adânci și neperitoare în istorie!... Marele Rege Ferdinand I a bine meritat dela patrie. Provincii cutropite de dușmani veacuri dearândul au fost aduse sub sceptrul Său.

Uitat-am noi oare suferințele Basarabiei? Firește că nu! Jugul turcilor și expansiunea în spre sud și vest a Rușilor din a doua jumătate a veacului 18, au dus la un lung șir de războaie și conflicte, care din nenorocire au fost întotdeauna soldate pe socoteala vechilor principate românești. Astfel s'a produs răpirea Basarabiei în anul 1812.

După un veac și mai bine în zguduitorul război mondial s'au deschis perspectivele unirii tuturor românilor. Vechiul Regal, a adus cea mai cumplită jertfă de sânge pentru a obține realizarea unirii, iar noi din provinciile alipite am contribuit și noi la rândul nostru prin luptele noastre la pregătirea momentului de unire spre vecie.

In anul 1917, *se proclamă libertatea tuturor popoarelor stăpânite de fostul imperiu țarist.* Drept urmare, Basarabia, îngrijorată de soarta ei, formează dintre fiii săi cei mai aleși un Comitet Central și convoacă la Chișinău, în Octombrie 1917, *Congresul ostășesc moldovenesc,* care la rândul lui proclamă autonomia teritorială și politică și hotărăște paralel înființarea unei adunări numită: *Sfatul Țării.*

La cererea acestui Sfat, marele Rege Ferdinand, trimite în Ianuarie 1918 trupele sale curajoase pentru eliberarea fraților de peste Prut din ghiarele bolșevismului, întrucât noul regim revoluționari, instaurat în Rusia, refuzase să recunoască Republica Moldovenească. La 27 Martie 1918, Sfatul Țării *votează unirea Basarabiei cu vechiul Regat* și câteva zile în urmă, la 9 Aprilie 1918, guvernul României dela Iași cuprindea deja doi reprezentanti ai Basarabiei.

Aceasta ar fi în câteva cuvinte evocarea, suferințelor și luptelor voastre și a înaintașilor voștri frați basarabeni, suferințe care au luat sfârșit grație înțelepciunei și vitejiei acestui mare Rege, întregitor de neam, a cărui figură sfântă se va înălța deacum mereu înainte, până în negura vremii.

Guvernul Majestății Sale Regelui Carol al II-lea prin glasul meu își prosterne omagiile sale de recunoștință față de memoria Regelui Ferdinand I cel Leal și întregitor de neam, a cărui memorie rămâne neperitoare și cu sfințenie păstrată în sufletul fiecărui român, acum și în viitor până în vecii-vecilor.

Cuvântarea d-lui Gr. Cazacliu, rezident regal al ținutului Nistru

D. GR. CAZACLIU, rezident regal, a rostit următoarele:

Sunt fericit că la această măreață sărbătoare a constituinței și recunoștinței românești pot exprima, în numele populației Basarabiei și ținutului Nistru, profundul sentiment pe care îl încearcă atunci când, în bronz, ne apare chipul Marelui Rege Ferdinand I.

S'a urcat pe tronul gloriosului Rege Carol I, întemeietor de țară, în vremuri grele. Popoarele lumii, încleștate în luptă, scriau cu valuri de sânge drepturile lor la viață liberă, în granițele lor istorice și firești.

Purtând în sufletul său credința nestrămutată în destinele acestui popor, Marele Rege Ferdinand I a înțeles că momentul istoric a sosit pentru realizarea idealului mângâiat din generație în generație, de a strânge în aceleași hotare pe toți frații rășluiți și răsletiți prin vitregia vremurilor și silnicia oamenilor.

Caldul său patriotism și iubirea de țară au hotărît ca pe câmpul de luptă să înscrie, în istoria neamului, cea mai glorioasă pagină, întregirea neamului în hotarele sale istorice. In fruntea glorioasei sale oștiri, înfruntând pericole a rămas în amintirea poporului nostru nu numai ca un mare conducător învingător; dar împărtășind împreună cu augusta sa soție, Regina Maria, laolaltă cu poporul și armata lor, toate greutățile și suferințele inerente războiului, au pilduit pentru toți abnegația și sacrificiul. Iar când vântul vitrege a început să sufle peste nădejdea noastră, când nori negri amenințători se adunaseră pe cerul iubitei noastre țări, credința Sa în destinele poporului românesc a rămas neclintită. Credința Sa a oțelit voințele și a întărit inimile tuturor.

Basarabia este mândră și fericită că în aceste clipe de deznădejde, ea, cea dintâi rândunică, a vestit înseninarea cerului; și astăzi stărue în sufletul nostru momentele istorice, când delegația Românilor basarabeni a plecat în Iașul refugiului să vestească unirea Basarabiei la Patria Mamă.

Cu ochii înecați de lacrimi a primit Marele Rege vestea începutului realizării idealului nostru național. Erau lacrimile unui popor întreg: suferinți, strădanii, visuri, nădejdi și fericire.

Noi nu vom uita niciodată acest moment, care a pecetluit pe vecie unirea Basarabiei la Patria Mamă.

Dreptatea istorică a acestui neam și-a făcut drum biruitoare. Rând pe rând provinciile și frații subjugați se adună la sânul patriei. Dar Marele Rege, în înalta Sa înțelepciune, a voit ca, pe lângă dreptatea istorică, să realizeze și dreptatea socială, prin împroprietărirea plugarilor pe glia strămoșească, stropită cu sânge și amarul sforțărilor pentru o viață mai bună.

Istoria va făuri Regelui Ferdinand, Intregitorul de neam, cadrul măreț al faptelor Sale. Recunoștința acestui popor îl va turna chipul în bronz trecător, ca tot ce este materie, dar simțim în acest moment solemn că din tată în fiu, din generație în generație, în România eternă, legendara figură a Regelui Erou va rămâne în sufletul românesc monument nepieritor.

Cuvântarea d-lui Ștefan Ciobanu, în numele Academiei Române

Academia Română mi-a dat însărcinarea să o reprezint la inaugurarea statuei fostului ei Președinte de onoare și Augustului ei Protector, Marele Rege Ferdinand I.

Este o tradiție a acestei instituții de cultură națională de a cinsti memoria acelora cari au marcat o etapă în desvoltarea istorică a neamului românesc, a acelora cari au contribuit la clădirea organismului nostru de stat și la întărirea conștiințelor noastre de neam.

Figura Regelui Ferdinand I se integrează complet în istoria neamului nostru; El însuși este o bucată din istoria lui, căci El simbolizează sinteza unor aspirațiuni de veacuri ale neamului nostru; Lui i-a fost hărăzit de destin să întrupeze cel mai înalt ideal al poporului românesc.

In istoria noastră plină de dramatism — o istorie numai de jertfe și suferințe, de deznădejdi și așteptare — Regele va rămâne ca o figură legendară.

Ce poate fi mai înălțător, mai sublim, în istoria unui popor, decât un Rege care își smulge din sufletul Său legăturile familiare și ia hotărîrea îndrăzneață de a trece la realizarea unor idealuri ale neamului, aruncând în cumpănă însăși situația Lui?!

Și nu este ceva din tragediile antice în suferințele Lui personale, omenești, din ultimele momente ale vieții Lui, când legile neîndurate ale existenței noastre L-au chemat înainte de vreme dincolo de hotarele acestei vieți?

Dacă n'ar fi fost țăria morală a Regelui, îndrăzneala concepțiunilor Lui politice, prevederea Lui, nu se știe ce forme ar fi luat sforțările poporului românesc de a-și vedea visul împlinit!

Sub domnia Lui țăranul ostaș a fost împroprietărit.

Sub domnia Lui s'au înfăptuit România, — a fost marea minune pe care Dumnezeu a făcut-o cu Neamul nostru, prin Regele mucenic, Ferdinand I, care a și trimis armata Sa la timp, ca să scape pe frații de aici și avutul lor de bandele anarhizate.

Regele întregitor de Neam este și Regele țăranilor pe care i-a înzestrat cu pământ de muncă din moșia statului și din cele expropriate dela marii proprietari. „Vreau, — spunea acest bun și drept Rege — ca în hotarele României Mari, fiii credincioși Patriei să aibă o soartă tot mai prosperă, într'o viață de armonie și de dreptate socială".

Iată de ce Basarabia, recunoscătoare, prin fiii ei aleși și cu mijloace proprii, a turnat în bronz chipul Marelui Rege Ferdinand I, Intregitor de țară, și l-a înălțat aici, în Chișinău, în fața altarului credinței, altar salvat de el din mâinile necredincioșilor, ca să arate generații lor viitoare că neamul românesc și înțelepții lui conducători, prin credință au învins și au ajuns la marea Unire.

Cu mic cu mare, ne-am adunat azi aici, ca să binecuvântăm acest chip, scump nouă și tuturor românilor, și să urăm înțeleptului și vrednicului Rege Carol II, fiu și urmaș pe Tron al Marelui Rege Ferdinand I, să isbândească deplin în strădania ce depune cu tot sufletul pentru consolidarea și înălțarea României Mari.

Trăiască Majestatea Sa Regele Carol II, trăiască dinastia română!

Trăiască Patria noastră pe veci unită!

Cuvântarea d-lui g-ral Nicolae Ciupercă, inspector general de armată și reprezentant al Majestății Sale Regelui la solemnitate

Dragostea nețărmurită pe care M. S. Regele o poartă în sufletul Său mare poporului Său iubit, se revarsă, cu aceiași dărnicie, și asupra acestei frumoase provincii.

Folosind acest înălțător prilej, M. Sa Regele trimite Basarabiei regescul Său salut și expresiunea mulțumirei sale părintești, pentru măreața înfăptuire a fiilor Basarabiei, aici, la hotarul de răsărit al țării, unde se ridică falnic, astăzi în granit și bronz, simbol al rezistenței noastre în vâltoarea vremurilor, chipul legendar al Regelui Ferdinand I, Intregitor de neam.

Să ne înălțăm sufletele, într'un sentiment de nepieritoare recunoștință, să ne închinăm amintirii marelui Rege, ca o mărturie a închegării, pentru totdeauna, a neamului românesc, în vechile noastre hotare.

De aci, dela Moldovenii dintre Prut și Nistru, în primăvara anului 1918, a venit cea dintâi rază de lumină, de îmbărbătare și trezire la viață nouă, într'o vreme când cea mai mare parte a ogoarelor noastre gemea sub cotropirea dușmanului; și tot de aci trimitem noi astăzi, tuturor, chezășia unirii noastre în jurul Tronului și a încrederii nestrămutate în destinele Patriei.

Regele Ferdinand I, încă în viață fiind, a trecut în istorie, alături de marii Voevozi ai românismului, prin hotărîrea cu care a tras spada, chiar împotriva neamului Său de origine, pentru a aduce poporul român pe calea isbândirii idealului său național: unirea tuturor Românilor.

In memorabilul Consiliu de Coroană, din 14 Iulie 1916, în care s'a decis intrarea României în războiul pentru întregirea națională, Regele Ferdinand, adânc mișcat de însemnătatea istorică a hotărîrii Sale, a spus:

„Sunt sigur că voi învinge, pentrucă am început prin a mă învinge pe mine însumi!"

Caracter de măreție antică, Regele a stat neclintit în vârtejul celor mai grele încercări, fără a șovăi o clipă, fără a regreta pasul făcut pentru poporul căruia i-a închinat întreaga viață. Și Dumnezeul izbânzilor a voit ca neamul nostru îngenunchiat pentru o clipă, să se înalțe și mai luminos și să se reintregească în vechile hotare ale Daciei Traiane.

Rând pe rând, provinciile locuite de Români, care fuseseră răpite din trupul țării, prin vitregia vremurilor, au revenit la Patria Mamă, închegând pentru veșnicie România Mare. Va rămâne pururea în Istoria neamului românesc, că cea dintâi fiică a țării, revenită la sânul patriei, a fost Moldova dintre Prut și Nistru, care, printr'o hotărîre însuflețită de cel mai patriotic avânt, a întins brațele mamei sale, în vremuri de neagră restriște.

Regele Ferdinand a știut să prețuiască frumusețea acestui act spontan și patriotismul înălțător de care au dat dovadă frații basarabeni. Intr'o scrisoare adresată președintelui Sfatului Țării, Regele Ferdinand spune:

„Cu adâncă emoție și cu inimă plină de bucurie, am primit știrea despre importantul act ce s'a săvârșit la Chișinău. Sentimentul național ce se deșteptase atât de puternic, în timpurile din urmă, în inimile moldovenilor de dincolo de Prut, a primit, prin votul înălțător la Sfatul Țării, o solemnă afirmare. Un vis frumos s'a înfăptuit! Din suflet, mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat, în zile de restriște, ca o dulce mângâiere, să văd, după o sută de ani, pe frații basarabeni revenind iarăși la Patria Mamă.

„Aduc prinosul meu de călduroasă mulțumire dv și Sfatului Țării, ale cărui patriotice sforțări au fost încoronate de succes. In aceste momente, solemne și înălțătoare pentru Patria de aci înainte comună, vă trimit la toți cetățenii, din noua Românie, de peste Prut, Regescul Meu salut, înconjurându-vă cu aceiași inimoasă și caldă iubire părintească".

Tot atâta de memorabile sunt cuvintele pronunțate de Marele Rege la 30 Martie 1918, în fața reprezentanților Basarabiei unite, veniți la Iași să se închine Regelui Țării.

„Vă salut astăzi pe voi, frați de dincolo de Prut! Voi sunteți acei care ați înțeles sentimentul ce de mult domină în inima fraților noștri moldoveni din Basarabia! L-ați înțeles așa de bine, că astăzi putem vorbi unii cu alții, și ca frați, și ca prieteni. Sărbătorim astăzi înfăptuirea unui vis, care de mult zăcea în inimile tuturor Românilor, de dincolo și dincoace de apele Prutului. Din graniță ați făcut punte, unindu-vă cu țara mamă, și de aceia vă zic: bine ați venit între noi!"

După cum vă este cunoscut, monumentul acesta, care va constitui, pentru generațiile ce vin, mărturia legăturii indestructibile a moldovenilor dintre Prut și Nistru cu patria mamă și a devotamentului lor neclintit față de Dinastie, s'a ridicat din inițiativa și ofranda comitetului ofițerilor de rezervă dn Basarabia, cu sprijinul întregului popor basarabean și cu modestul obol al camarazilor activi din comandamentul corpului III de armată.

Exprim inițiatorilor mulțumirile armatei ,pentru acest admirabil gest de solidaritate camaradereasc ă și urez ca această înfrățire a ofițerilor activi și de rezervă din Basarabia, prin înălțarea acestui falnic monument, să continue să se întărească din ce în ce mai mult, pentru ca, ucenicii într'un suflet și o simțire, să fim gata a face oricând zid în jurul Tronului, pentru păstrarea, cu orice sacrificii, a patrimoniului sfânt lăsat nouă moștenire de Marele Rege Ferdinand I și jertfa celor 800.000 ostași eroi, căzuți pe câmpul de luptă.

Cuvine-se dar, în aceste zile de sărbătoare, să ne plecăm fruntea, cu pietate și recunoștință, la amintirea tuturor martirilor neamului românesc, dela arcașii lui Vodă Ștefan cel Mare și până în zilele noastre, cari, cu sângele lor, au pecetluit, pentru totdeauna, hotarele României de astăzi.

Frați basarabeni, în noi înșine, în virtuțile și în vitejia noastră, stă putința de a face ca într'o Românie întregită și liberă, dela Tisa până la Mare, să propășim cu toții, în pace, potrivit destinelor și aspirațiunilor gintei noastre.

Să mulțumim Celui Atotputernic, că în aceste vremuri, de adânci frământări, ne-a încredințat destinele țării Majestății Sale Regelui Carol II, ctitorul și arhitectul României moderne, care, cu o mână fermă și adâncă înțelegere, veghiază la închegarea, întărirea și gloria neamului românesc, și într'un singur glas să strigăm:

Trăiască M. S. Regele Carol II!

Trăiască Marele Voevod de Alba-Iulia, vlăstarul regesc!

Trăiască în veci România Mare! (Urale puternice).

Cuvântarea d-lui D. V. Țoni, subsecretar de stat la ministerul educației naționale

D. D. V. Țoni, subsecretar de stat la ministerul educației naționale, a rostit următoarea cuvântare:

Straja Țării, instituție creată și condusă de însuși Majestatea Sa Regele pentru educația tineretului român în cultul marilor virtuți și marilor credințe, prin care poporul nostru a trăit și a biruit, ia parte cu toată bucuria la strălucita manifestare de astăzi a sufletului basarabean, manifestare patriotică de adâncă recunoștință pentru Regele leal, eroic și credincios în cele mai hotărâtoare momente ale istoriei noastre, pentru Ferdinand Unificatorul.

El n'a vroit să vadă înaintea Sa decât datoria, sfânta datorie de a-l conduce către împlinirea visului secular, a tras sabia cu nesovăire, încredințat în dreptate și izbândă.

Incercări grele s'au abătut apoi asupra noastră, dar nici una nu L-a făcut să-și plece fruntea. Indurerat și chinuit de suferințele și jertfele de neînchipuit ale ostașilor Săi, de groaznica tragedie ce se desfășura pe pământul iubit al Țării Sale, nici o clipă măcar nu I-a slăbit în inimă hotărârea și de pe chipul Lui, nici o clipă n'a dispărut lumina speranței. Țăria lui și a Reginei Maria a fost în zilele de atunci țăria și mântuirea noastră.

„Datoria Mea este să rămân aici și să mor în mijlocul soldaților Mei".

Așa a răspuns El celor care pierzându-și credința în biruință Il îndemna să plece din țară ca să-și salveze viața Lui și a familiei. Și Dumnezeu nu l-a părăsit.

In țara cea nouă trebuia să fie dreptate pentru cei care o făuriseră cu sacrificiul sângelui lor, pentru țărănimea păstrătoare a sufletului românesc prin toată vitregia vremurilor.

„Pământul pentru care vă luptați acum, copiii Mei, și pe care în credința Tronului și a scumpei noastre Patrii veți avea să-l desrobiți cu brațele voastre, al vostru este și al vostru va rămâne și pârtași deapururea la treburile țării veți avea astfel să fiți cu toții".

Pe câmpia de luptă dela Mărășești rostise Regele Ferdinand aceste cuvinte către ostașii Patriei și Le-a respectat așa cum știa El să respecte tot ceea ce socotea că este datoria Sa.

Prin hotărârea lui țăranii au devenit stăpâni pe pământul moștenit, sfințit cu muncă, stropit cu lacrămi și apărat cu sânge din moși strămoși. Din larga Lui înțelegere pentru organizarea statului român pe baza noilor idei și concepții care frământau omenirea, ca și din iubirea Lui pentru țărănimea pe care — cum declarase mai de mult când încă nu era Rege — o vroia slobodă, mulțumită și tare, ca să fie stâlp puternic al statului, a ieșit marea reformă asigurătoare de pace și ordine înnăuntrul hotarelor și piatră de temelie pentru hotarele naționale.

De aceea nespus de frumoasă, de înălțătoare este fapta fraților basarabeni, cari s'au gândit să-I așeze chipul în bronz în acest oraș, nu departe de al preamăritului Domn, Voevod al Moldovei, Ștefan-cel-Mare.

Fapta fraților basarabeni și aprinsa dragoste de țară ce o mărturisesc ne arată că pilda Lui va fi urmată.

Strâns uniți în jurul Celui de Dumnezeu ursit să poarte Coroana domnească și cu rădăcinile din ce în ce mai adânc înfipte în trecutul său, Neamul Românesc va dăinui peste secole și, așa cum a cântat într'un viers nemuritorul poet, „Va străluci mereu, ca soarele sfânt în Răsărit și în lumea întreagă".

Trăiască Țara!

Trăiască Majestatea Sa Regele!. (Urale).

Cuvântarea I. P. S. Efrem locotenent de arhiepiscop al Basarabiei

Privind spre măreața statue a Regelui Ferdinand I, întregitor de Țară, ne vine în minte și chipul Marelui său Unchi, Regele Carol I, ctitorul neatârnării și regalității române; care, încă din anul 1866 a spus: „Poporul Român se va uni odată într'un Stat unitar pe baza principiului naționalităților". Această desăvârșire a lucrării de întregire națională era sortită însă nepotului și urmașului său la Tron, Regele Ferdinand.

Oricât de apăsătoare era povara acestei moșteniri, încă dela suirea sa pe Tron, Regele Ferdinand a dovedit cu prisosință că nu i-a lipsit nici înțelegerea deplină a situației, nici voința tare să învingă toate piedicile cari se ridicau înspăimântător, în calea unității noastre naționale, fiindcă aveam frați de descătușat din lanțurile robiei, și la Răsărit și la Apus.

La 15 August 1916 războiul nostru începe într'o situație destul de grea pentru armata română. Angajată în lupte inegale, slab sprijinită cu armament de aliați, iar mai târziu, și trădată de ruși, după trei luni de lupte vitejești, în fața colosului de armate: germano-turco-maghiaro-bulgare, a trebuit să se retragă în Moldova. In vârtejul celor mai grele încercări din iarna anului 1916-1917, Regele Ferdinand n'a șovăit o clipă și a rămas neclintit în hotărîrea de a continua războiul sfânt pentru desrobirea fraților subjugați. El spunea tuturor: „Oricît de grele ar fi încercările pe cari le îndur am, tot ce am făcut, — auziți-mă bine — aș face din nou ceeace am făcut! Datoria, mai presus de toate"".

Astfel a vorbit și astfel a lucrat Regele Ferdinand, în toate împrejurările grele și sbuciumate, punând datoria sa de Suveran al Țării mai presus de orice altă socotință. Aceasta face ca personalitatea lui, înfășurată în aureolă de mucenic al datoriei, să trăiască puternic în amintirea întregului popor român, dela Nistru până la Tisa, care, dorind să-l aibă mereu în mijlocul lui, îi toarnă chipul în măreț statui de bronz.

Trăsătura de căpetenie pentru întreaga făptura sufletească a Regelui Ferdinand era însă credința creștină, din care izvorăște porunca de împlinirea datoriei, în orice împrejurări și cu orice jertfă. In această credință, de care era străbătută înțelepciunea lui regească, a aflat el isvorul tăriei nebiruite, care l-a ajutat să se învingă și să învingă și pe alții.

Tot prin credința în Dumnezeu și în isbânda dreptății, armata înfrângerii din 1916 s'a schimbat, ca prin minune, în armata biruinței strălucite dela Mărăști, Mărășești și Tisa, în timp ce, bântuit de necredință, imperiul țarilor clădit cu sabia și menținut cu cnutul, se afunda tot mai mult în valul anarhiei și începuse a se desface în bucăți, între care era și Basarabia românească, răpită dela sânul Moldovei, în 1812.

Desfacerea Basarabiei din cătușele robiei țariste, — ca să se organizeze mai întâi ca republică democratică moldoveneasă, apoi ca republică neatârnată, după care a urmat hotărârea din 27 Martie 1918, prn care sfatul țării din Chișinău, în virtutea dreptului istoric și dreptului de neam, a declarat că Basarabia se unește pentru totdeauna cu mama sa

CUVÂNTAREA D-LUI COLONEL ANTON TEODORESCU, PREFECTUL JUD. LĂPUȘNA

D. col. ANTON TEODORESCU a spus:

Astăzi, printr'o adâncă și frumoasă înțelegere și în semn de pioasă gratitudine a prezentului față de trecut, s'a așezat aici, în apropierea colinelor Basarabiei, unde altădată arcașii lui Ștefan cel Mare au sângerat cu trupurile sfârtecate pentru apărarea gliei străbune, chipul marelui și neuitatului Rege Ferdinand I, părintele țărănimii.

Poporul românesc de pe meleagurile Basarabiei, într'o ținută demnă de importanța momentului de față, s'a adunat, în semn de pios omagiu, în jurul chipului imortalizat în bronz al Celui care a întruchipat, în cel mai sublim înțeles, cea mai frumoasă pildă de patriotism.

Regele Ferdinand, crescut pe pământ românesc și identificat cu visurile și aspirațiile românilor de pretutindeni, în viforul năpraznic al bătăliei, când prin vuet de tunet și foc de mitraliere un neam își afirma cu prețul vieții dreptul la libertate, sufletul ostașului român. O singură voință, un singur gând a stăpânit pe Rege și cei optsute mii mucenici, care au pus la hotarul țării piepturile lor însângerate, ca să ridice măreața clădire a României unite.

Vorbind de Regele Ferdinand cel Leal, ne aducem aminte cu profundă emoție de memorabilul moment istoric, când, la Iași, cu lacrimi de fericire în ochi, Marel Ctitor, întregitor de țară și desrobitor de neam, a primit actul unirii, adus de vrednicii luptători ai Basarabiei, pe care atât au iubit o și pe care totdeauna au socotit-o românească, fiindcă aici au trăit, prin obârșie și drepturi istorice, din cele mai înde-

(Continuare in pag. 5-a)

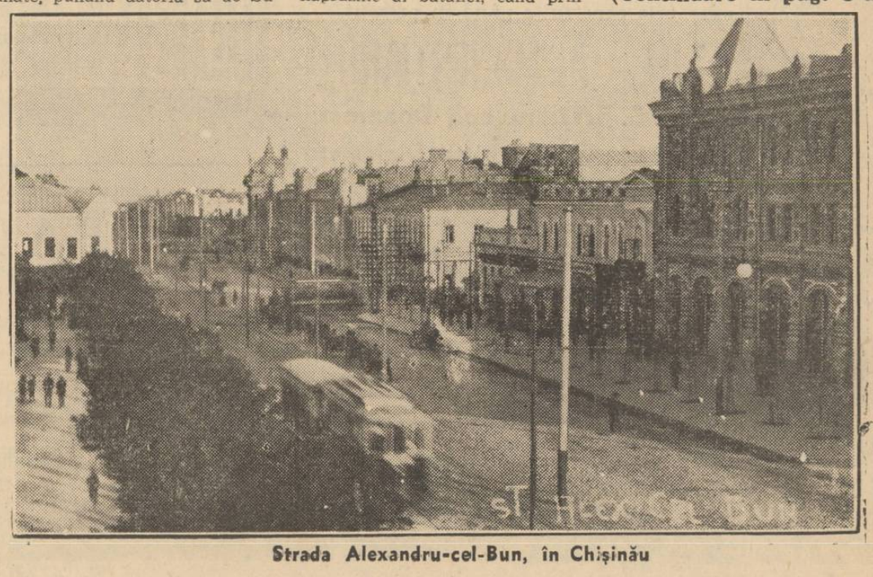

Strada Alexandru-cel-Bun, în Chișinău